SỞ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
BẮC NINH

(*Đề có 02 trang*)

ĐỀ KIỂM TRA CUỐI HỌC KỲ I
NĂM HỌC 2025 - 2026
MÔN: NGỮ VĂN 10
Thời gian làm bài: 90 phút, không kể thời gian giao đề

I. ĐỌC HIỂU (5,0 điểm)

Đọc văn bản sau:

SỰ TÍCH MẶT ĐẤT VÀ MUÔN LOÀI

Trái đất ngày xưa không được đẹp như bây giờ, một nửa đất sống, một nửa đất chết. Lúc ấy bề mặt quả đất thật vắng vẻ, không có người ở, không có loài vật sống và cũng chẳng có cây cối mọc.

Rồi một hôm bỗng ở vùng đất sống nứt ra một vệt dài. Từ trong lòng đất chui ra một người. Người đó là Ché Pe Á Lòng […]. Nhưng hết nhìn gần lại nhìn xa, Á Lòng chỉ thấy có mỗi mình, bụng Á Lòng không vui. Nghĩ ngợi một lát rồi chàng dùng đất nặn thành cây to, cây nhỏ cắm khắp đồi cao, đồi thấp, đồi cây lan ra mãi thành rừng cây. Sống được một ngày, chẳng hiểu sao lá cây rũ xuống không được vui. Bực quá Á Lòng giẫm mạnh chân xuống đất, chán nản. Không ngờ đất lún sâu xuống, một con nước từ dưới lòng đất trào lên. Nước ồng ộc đùn ra mãi, chảy thành suối nhỏ, chảy thành sông to. Nước chảy tới đâu cây hết buồn tới đó. Lá cứ xanh, cứ tươi lung linh ngút ngàn […]. Nhưng cây chỉ biết đứng im một chỗ nói chuyện rì rào với gió. Á Lòng lại muốn có những con vật biết đi lại, chạy nhảy, bèn lấy đất nặn thành các muông thú, hà hơi rồi thả ra khắp rừng. Từ đấy trên trời mới có cánh chim bay qua, dưới đất mới có thú chạy nhảy.

Lúc ấy trái đất còn tối tăm lắm, chỉ có mỗi Á Lòng nhìn được, còn loài thú thì chịu chẳng nhìn thấy gì, chạy qua chạy lại cứ đâm vướng vào Á Lòng. Nghe muông thú than phiền vì thiếu ánh sáng. Á Lòng bèn nặn ra ba mặt trời, ba mặt trăng. Mặt trời được úp vào trước ngực hà hơi rồi thả lên vì vậy nên nóng. Mặt trăng chưa kịp úp vào đã thả lên nên mát lạnh.

Ba mặt trời ném lửa xuống nhiều quá làm cho cây cối loài vật bị chết la liệt. Thấy vậy Á Lòng làm một cái nỏ thật to bắn cho rụng hai mặt trời, một mặt trăng […]. Á Lòng đón rình ở sau một ngọn núi cao nhất bắn trúng một mặt trăng nữa. Nó bị mũi tên xuyên trúng giữa, vỡ vụn ra thành từng mảnh nhỏ bắn tung tóe khắp vòm trời cao vợi thành những ngôi sao. Sợ Á Lòng bắn, một mặt trời và một mặt trăng còn lại chạy vội lên thật cao chứ không dám ở thấp như trước nữa.

Còn một mặt trời, một mặt trăng, mặt đất trở nên mát mẻ, dịu hòa hơn. Nhưng thấy loài người và vạn vật còn ít quá. Á Lòng dùng đất nặn nên vạn vật và loài người. Năm này qua năm khác mọi thứ được sinh sôi nảy nở ngày một đông đúc. Loài người và muôn vật

được sống no đủ, mát mẻ, nên sinh sôi rất nhanh. Lo chật đất không đủ chỗ sống, Á Lòng lại phải lấy đất sống ném sang bên đất chết, trộn lẫn cho đất chết biến thành đất sống. Đất mới trộn chưa khô Á Lòng tranh thủ ngủ một giấc để lấy sức san cho mặt đất bằng phẳng. Trong lúc Á Lòng đang ngủ chẳng may có một cây Sò tu ma gióng to đổ đè lên người. Á Lòng chết xương biến thành đá, thịt thành đất. Đời này tiếp đời khác người ta cứ kể truyền cho nhau rằng: vì Ché Pe Á Lòng chưa kịp san xong nên mặt đất có chỗ lồi, chỗ lõm. Chỗ nào đã được Á Lòng san thì bằng phẳng mà nay ta gọi là đồng bằng.

(*Thần thoại dân tộc Hà Nhì, Tinh tuyển văn học Việt Nam*,

NXB Khoa học xã hội, 2004, tr.546-548)

Thực hiện các yêu cầu:

Câu 1. Xác định ngôi kể của văn bản.

Câu 2. Chỉ ra những chi tiết kể về sự xuất hiện của nhân vật Ché Pe Á Lòng.

Câu 3. Theo văn bản, muông thú than phiền vì điều gì?

Câu 4. Phân tích tác dụng của biện pháp tu từ nhân hóa trong câu văn: *Sống được một ngày, chẳng hiểu sao lá cây rũ xuống không được vui.*

Câu 5. Nêu vai trò của các yếu tố hoang đường, kì ảo trong văn bản.

Câu 6. Anh/Chị hãy rút ra một thông điệp sâu sắc nhất sau khi đọc văn bản (trình bày trong khoảng 5-7 dòng).

II. VIẾT (5,0 điểm)

Anh/Chị hãy viết bài luận (khoảng 600 chữ) thuyết phục người khác từ bỏ thói quen bình luận ác ý, thiếu thiện chí trên mạng xã hội.

---------- HẾT ----------